

وَ لَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ يَا قَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ
 وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي وَ أَطِيعُوا أَمْرِي (90)
 قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْنَا
 مُوسَى (91) قَالَ يَا هَارُونُ مَا مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ
 ضَلُّوا (92) أَلَا تَتَّبِعَنِ أَ فَعَصَيْتَ أَمْرِي (93) قَالَ يَا
 ابْنَ أُمِّ لَأْ تَأْخُذَ بِلِحَيَّتي وَ لَأْ بِرَأْسِي إِنِّي خَشِيتُ
 أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَآئِيلَ وَ لَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي
 (94) قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَا سَامِرِيُّ (95) قَالَ بَصُرْتُ
 بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِنْ أَثَرِ الرَّسُولِ
 فَنَبَذْتُهَا وَ كَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي (96) قَالَ
 فَاذْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَ
 إِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَنْ تُخْلَفَهُ وَ انْظُرْ إِلَى إِلْهِكَ الَّذِي

ظَلَّتْ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ
 نَسْفًا (97) إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ
 كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا (98) كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ
 أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ وَ قَدْ آتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا (99)
 مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وِزْرًا (100)
 خَالِدِينَ فِيهِ وَ سَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حِمْلًا (101)
 يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَ نَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ
 زُرْقًا (102) يَتَخَفَتُونَ بَيْنَهُمْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا عَشْرًا
 (103) نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُهُمْ
 طَرِيقَةً إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا يَوْمًا (104)

Aaron had already, before this said to them: "O my people! Ye are being tested in this: for verily your Lord is (Allah) most gracious; so follow me and obey my command." They had said: "We will not abandon this cult, but we will devote ourselves to it

~~~~~

until Moses returns to us." (Moses) said: "O Aaron! What kept thee back, when thou sawest them going wrong, "From following me? Didst thou then disobey my order?" (Aaron) replied: "O son of my mother! Seize (me) not by my beard nor by (the hair of) my head! Truly I feared lest thou shouldst say, 'Thou has caused a division among the children of Israel, and thou didst not observe my word!'" (Moses) said: "What then is thy case, O Samiri?" He replied: "I saw what they saw not: so I took a handful (of dust) from the footprint of the messenger, and threw it (into the calf): thus did my soul suggest to me." (Moses) said: "Get thee gone! But thy (punishment) in this life will be that thou wilt say, 'touch me not'; and moreover (for a future penalty) thou hast a promise that will not fail: Now look at thy god, of whom thou hast become a devoted worshipper: We will certainly (melt) it in a blazing fire and scatter it broadcast in the sea!" But the God of you all is Allah: there is no god but He: all things He comprehends in His knowledge. Thus do We relate to thee some stories of what happened before: for We have sent thee a reminder from Us. If any do turn away therefrom, verily they will bear a burden on the day of judgment; they will abide in this (state): and grievous will the burden be to them on that day, - the day when the trumpet will be sounded: that day, We shall gather the sinful, blear-eyed (with terror). In whispers will they consult each other: "Ye tarried not longer than ten (days); We know best what they will say, when their best of them in judgment will say: "Ye tarried not longer than a day!"

ہارونؑ (موسیٰؑ کے آنے سے) پہلے ہی ان سے کہہ چکا تھا کہ لوگو، تم اس کی وجہ

سے فتنے میں پڑ گئے ہو، تمہارا رب تو رحمن ہے، پس تم میری پیروی کرو اور

میری بات مانو۔ "مگر انہوں نے اس سے کہہ دیا کہ "ہم تو اسی کی پرستش کرتے رہیں گے جب تک کہ موسیٰ ہمارے پاس واپس نہ آجائے۔" موسیٰ (قوم کو ڈانٹنے کے بعد ہارون کی طرف پلٹا اور) بولا "ہارون، تم نے جب دیکھا تھا کہ یہ گمراہ ہو رہے ہیں تو کس چیز نے تمہارا ہاتھ پکڑا تھا کہ میرے طریقے پر عمل نہ کرو؟ کیا تم نے میرے حکم کی خلاف ورزی کی؟" ہارون نے جواب دیا "اے میری ماں کے بیٹے، میری داڑھی نہ پکڑ، نہ میرے سر کے بال کھینچ، مجھے اس بات کا ڈر تھا کہ تو آکر کہے گا تم نے بنی اسرائیل میں پھوٹ ڈال دی اور میری بات کا پاس نہ کیا۔" موسیٰ نے کہا "اور سامری، تیرا کیا معاملہ ہے؟" اس نے جواب دیا "میں نے وہ چیز دیکھی جو ان لوگوں کو نظر نہ آئی، پس میں نے رسول کے نقش قدم سے ایک مٹھی اٹھالی اور اُس کو ڈال دیا۔ میرے نفس نے مجھے کچھ ایسا ہی سبھایا۔" موسیٰ نے کہا "اچھا تو جا، اب زندگی بھر تجھے یہی پکارتے رہنا ہے کہ مجھے نہ چھونا۔ اور تیرے لیے باز پرس کا ایک وقت مقرر ہے جو تجھ سے ہر گز نہ ٹلے گا۔ اور دیکھ اپنے اس خدا کو جس پر تو ریجھا ہوا تھا، اب ہم اسے جلا ڈالیں گے اور ریزہ ریزہ کر کے دریا میں بہا دیں گے۔ لوگو، تمہارا خدا تو بس ایک ہی اللہ

ہے جس کے سوا کوئی اور خدا نہیں ہے، ہر چیز پر اُس کا علم حاوی ہے۔ اے نبی، اس طرح ہم پچھلے گزرے ہوئے حالات کی خبریں تم کو سُناتے ہیں، اور ہم نے خاص اپنے ہاں سے تم کو ایک "ذکر" (درسِ نصیحت) عطا کیا ہے۔ جو کوئی اس سے منہ موڑے گا وہ قیامت کے دن سخت بارگناہ اٹھائے گا، اور ایسے سب لوگ ہمیشہ اس کے وبال میں گرفتار رہیں گے، اور قیامت کے دن اُن کے لیے (اس جرم کی ذمہ داری کا بوجھ) بڑا تکلیف دہ بوجھ ہوگا۔ اُس دن جبکہ صور پھونکا جائے گا اور ہم مجرموں کو اس حال میں گھیر لائیں گے کہ ان کی آنکھیں (دہشت کے مارے) پتھرائی ہوئی ہوں گی، آپس میں چپکے چپکے کہیں گے کہ دُنیا میں مشکل ہی سے تم نے کوئی دس دن گزارے ہوں گے۔ "ہمیں خوب معلوم ہے کہ وہ کیا باتیں کر رہے ہوں گے۔" (ہم یہ بھی جانتے ہیں کہ) اُس وقت ان میں سے جو زیادہ سے زیادہ محتاط اندازہ لگانے والا ہو گا وہ کہے گا کہ نہیں تمہاری دنیا کی زندگی بس ایک دن کی زندگی تھی۔

ہارون (مُوسا کے آانے سے) پہلے ہی उसने कह चुका था कि "लोगो, तुम इसकी वजह से फ़ितने में पड़ गए हो, तुम्हारा रब तो रहमान है, पस तुम मेरी पैरवी करो और मेरी बात मानो |" मगर उन्होंने उससे कह

दिया कि” हम तो इसी की परस्तिश करते रहेंगे जब तक कि मूसा हमारे पास वापस न आ जाए ।” मूसा (क्रौम को डाँटने के बाद हारून की तरफ़ पलटा और) बोला, “हारून, तुमने जब देखा था कि ये गुमराह हो रहे हैं तो किस चीज़ ने तुम्हारा हाथ पकड़ा था कि मेरे तरीके पर अमल न करो? क्या तुमने मेरे हुक्म की खिलाफ़वर्ज़ी की?” हारून ने जवाब दिया, “ऐ मेरी माँ के बेटे, मेरी दाढ़ी न पकड़, न मेरे सर के बाल खींच, मुझे इस बात का डर था कि तू आकर कहेगा कि तुमने बनी-इसराईल में फूट डाल दी और मेरी बात का पास न किया ।” मूसा ने कहा, “और सामरी, तेरा क्या मामला है?” उसने जवाब दिया, “मैंने वह चीज़ देखी जो इन लोगों को नज़र न आई, पस मैंने रसूल के नक्शे-कदम से एक मुट्ठी उठा ली और उसको डाल दिया । मेरे नफ्स ने मुझे कुछ ऐसा ही सुझाया ।” मूसा ने कहा, ‘अच्छा तो जा, अब ज़िन्दगी भर तुझे यही पुकारते रहना है कि मुझे न छूना । और तेरे लिए बाज़पुरस का एक वक़्त मुकर्रर है जो तुझसे हरगिज़ न टलेगा । और देख अपने इस ख़ुदा को जिसपर तू रीझा हुआ था, अब हम इसे जला डालेंगे और रेज़ा-रेज़ा करके दरिया में बहा देंगे । लोगो, तुम्हारा ख़ुदा तो बस एक ही अल्लाह है जिसके सिवा कोई और ख़ुदा नहीं है, हर चीज़ पर उसका इल्म हावी है ।” ऐ नबी, इस तरह हम पिछले गुज़रे हुए हालात की ख़बरें तुमको सुनाते हैं, और हमने ख़ास अपने हाँ से तुमको एक “ज़िक्र” (दर्से-नसीहत) अता किया है । जो कोई इससे मुँह मोड़ेगा वह क्रियामत के रोज़ सख़्त बारे-गुनाह उठाएगा, और ऐसे सब लोग हमेशा इसके वबाल में गिरिफ़तार रहेंगा, और क्रियामत के दिन उनके लिए (इस जुर्म की ज़िम्मेदारी का बोझ) बड़ा तकलीफ़देह

~~~~~

बोझ होगा | उस दिन जबकि सूर फूँका जाएगा और हम मुजरिमों को इस हाल में घेर लाएँगे कि उनकी आँखें (दहसत के मारे) पथराई हुई होंगी, आपस में चुपके-चुपके कहेंगे कि “दुनिया में मुश्किल ही से तुमने कोई दस दिन गुज़ारे होंगे” – हमें खूब मालूम है कि वे क्या बातें कर रहे होंगे | (हम यह भी जानते हैं कि) उस वक़्त उनमें से जो ज़्यादा से ज़्यादा मुहतास अंदाज़ा लगानेवाला होगा वह कहेगा कि नहीं, तुम्हारी दुनिया की ज़िन्दगी बस एक दिन की ज़िन्दगी थी |